

MMTÉH '89

Legelőször is jellemezzük röviden a múlt esztendő meteormegfigyelő munkáját. Vizuális téren 141-en küldtek adatokat 1200 óra össz-időtartamban. Az észlelések számának csökkenő tendenciája (l. M 89/4. szám 27.o.) tehát tovább folytatódott, az egy főre jutó éves észlelési idő 8,5 óra. Igaz, meglehetősen változókéony időjárású esztendőt hagytunk magunk mögött, amely a nyári adatmennyiségen látszik szembetűnően. Bár augusztusban történt a legtöbb észlelés, mennyiségük alatta marad az előző évekének, a minőségről nem is beszélve.

Mindössze hárman végeztek 50 óra feletti megfigyelést. A vizuális észlelők háromnegyede azonban 10 óránál kevesebbet meteorozott, sokan kizárólag valamelyik nyári táboron. E tekintetben a kép hasonló a korábbi évekéhez. Lássuk legaktívabb megfigyelőinket:

Móri Gábor (Oroszlány)	110,7
Barankai József (Szomolya)	57,8
Szabó József (Oroszlány)	50,5
Sárnczky Krisztián (Budapest)	40,4
Wieszt Krisztián (Dág)	38,1
Kónya András (Szomolya)	33,6
Dömötör Róbert (Kisbér)	32,5
Asztalos Zoltán (Szomolya)	30,0
Dunai Rezső (Tatabánya)	25,5
Tepliczky István (Tata)	24,3
Sajtz András (Újfalú,RO)	23,8
Voith Petra (Budapest)	20,4
Fekete János (Felsőzsolca)	20,0

Két helyen, Oroszlányban és Szomolyán működött folyamatosan két "profi" csapat, akik nélkül meglehetősen hézagos lenne adatgyűjteményünk. Az első helyszínen szinte minden derült, holdmentes éjszakán történt észlelés, ami azt bizonyítja, hogy kellő elszántsággal gondosan kivilágított városainból is lehet művelni e "sötétségigényes" területet.

A fentiekén kívül a csoportos munka előnyeit nemigen használták ki. Szervezett táborokról is kevesebbet hallottunk, ha voltak is ilyenek (április, július, augusztus), az időjárás tette csak emlékezetessé őket. Nyárról 3 rendezvény érdemel említést: Mogyorósbányán júl. végén—aug. elején táboroztak. Mérsékelt siker. Aug. 6-án kezdődött a 10 napos Szent György-hegyi tábor. Meleg nyár, de katasztrofális átlátszóság, növekvő Holddal. 4 fél-éjszakán sikerült valamennyi meteort jegyezni. A legeredményesebb a székesfehérvári szakkörösök által Kisgyónbányán (Fejér m.) tartott egyhetes táborozás, ahol két csapat is észlelt rendszeresen.

Nem tudni, mennyire írható a megfigyelési kedv csökkenése annak rovására, hogy a meteorrovatokban viszonylag kevés feldolgozás jelent meg. Ez

persze a kevesebb észlelés okán is így van. Szívesen várjuk észlelőink ötleteit, hozzájárulását a rovat színesebbé tételéhez! Sokat segítenének pl. az észlelési tapasztalatok szöveges leírásai (rajaktivitás-jellemzés, rádióansok helyzete), de arra mindenképp kérjük megfigyelőinket, igyekezzenek megbecsülni még az "ég alatt" egy-egy meteor hovatartozását. 1989 raj-össz-szefoglalóival a következőkben jelentkezünk.

Térjünk rá a fotografikus munkára, amelyről 26-an küldtek be "dokumentációt". Az éves össz-időtartam 419 óra, amely kevesebb mint fele az előző évinek. Mivel a fotózás jelentős részét — az elmúlt évekhez hasonlóan — a tábori csoportos munka tette ki, a fent elmondottak erre is érvényesek. Az évi 10 óránál többet fotózók névsora:

Horváth Tibor (Hegyhátsál)	95,7
Tepliczky István (Tata)	73,9
Wieszt Krisztián (Dág)	59,1
Süle Gábor (Veszprém)	58,3
Szauer Ágoston (Pápa)	22,4
Földesi Ferenc (Veszprém)	13,6
Forgács Á. Béla (Kisbér)	11,0

1989-ben 42 sikeres meteorfotó készült, közülük mindössze 15 a nyári táborok során (gyakorlatilag a Szent György-hegyen). Mivel a rovatokban csak szórványosan közöltük, íme a meteorfotók gazdái és darabszáma:

Csiszár Tibor (Pécs)	1	Molnár Péter (Budapest)	1
Farkas Ernő (Budapest)	2	Süle Gábor (Veszprém)	2
Forgács Á. Béla (Kisbér)	1	Szabó Sándor (Bóly)	3
Forgács József (Oroszlány)	1	Szauer Ágoston (Pápa)	4
Halmi Gábor (Pécs)	1	Tepliczky István (Tata)	2
Hingyi Gábor (Budapest)	1	Wieszt Krisztián (Dág)	1
Horváth Tibor (Hegyhátsál)	2	P'89 tábor (5 fő)	17
Mácsai Attila (Békéscsaba)	2		

A fotósok közül külön említendő Horváth Tibor all-sky kamerás tevékenykedése — májust követően azonban teljesen leállt ezzel. Wieszt Krisztián végigfotózta az őszi időszakot, sajnos eredmény nélkül. A fotósok kelléktárába tartoztak Berkó Ernő régebben készített forgószekei (három készült belőlük, sajnos, csak egy van rendszeres használatban!), ill. a Szutor Péter által Sári Gyula "licence" alapján, percjelző óra felhasználásával készített vezetékes szerkezet. A fotós adatbázis karbantartását Hevesi Zoltán, a kimérési munkákat Zalezsák Tamás végzi.

A legeredményesebb terület talán a rádiós megfigyelés, amelyben a fejlődés jelentős. A hagyományos (füllel történő) meteorvisszhang-számlálás időtartama ugyan némileg csökkent, azonban a műszeres észlelésekkel együtt 510 órányi anyag érkezett a múlt esztendőben. Legaktívabb rádiós észlelőink:

Horváth György (Csobánka)	211,9
Tepliczky István (Tata)	104,5
Fekete János (Felsőzsolca)	52,5
Csiba Márton (Dunaújváros)	31,7
Kiss Szabolcs (Tápiószecső)	29,0
Vámosi László (Budapest)	21,0
Voith Petra (Budapest)	10,8

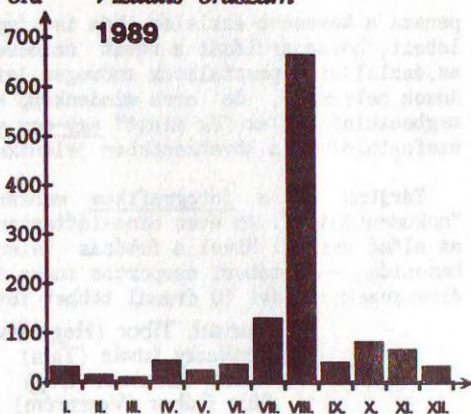
Leglátványosabb Horváth György Perseida-észleléssorozata (1. Meteor 90/3. szám 23. o.), akinek megadott az alkalom laboratóriumi műszerek használatára. A mérőszalagok információtartalma nagy, azonban további kiértékelést kívánnak. Csiba Márton is kísérletezik ilyen összeállítással, házilag, tehát esetleg szélesebb körben is megvalósíthatóan.

A legegyszerűbb, bár a fentiek-nél kisebb információértékű módszer a számlálás, aminek csoportos művelését több nagy raj várt maximuma környékén gyakoroltuk. Tepliczky István budapesti észlelőhelyén néhány fős csapat jött össze az Áprilisi Lyridák, az Aurigidák és az Ursidák figyelemmel kísérésére — közülük a második látványos eredményeket hozott (Meteor 89/10., 26. o.). Ezek rövid aktivitási idejű áramlatok, a hosszabbak megfigyelésének munkamódszere a naponta, ugyanazon órában végzett megfigyeléssorozat. Ilyenl kísértük figyelemmel a Geminidákat — szimultánban három helyszínről (1. a Meteor előző számát).

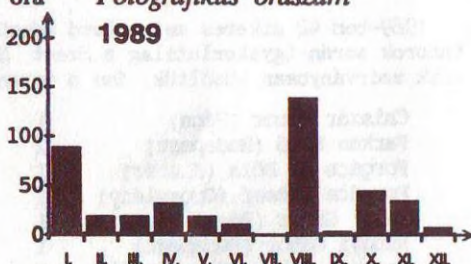
A teleszkopikus eredményekről csupán két mondatban szólhatunk. Hazánkban nincs meg a kellő érdeklődés eme, egyébként látványos és hasznos tevékenység végzésére — eltekintve Fodor Ferenc néhány órá és mások szórványos szereplésétől. Nézegetve a nemzetközi beszámolókat, máshol sem sokkal jobb a helyzet.

A meteoros amatőr "közélet" is visszafogottabb a múlt esztendőben. MMTÉH-találkozó mindössze egy volt, tavasszal, Mogyorósbányán. A táborozással egybekötött rendezvényen a résztvevők többségét Komárom megyiek alkották. A második, ősszel megszokott akció a Nemzetközi Meteoros Találkozó (IMW'89) miatt maradt el. Hazai tevékenységünk elismerését jelentette, hogy Európa legaktívabb meteorosai Magyarországot választották ki 1989-es összejövetelük helyszínéül. A balatonföldvári rendezvény emlékezetes marad számunkra, s jó kapcsolatok ki-

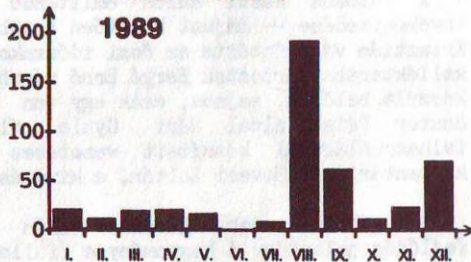
óra **Vizuális óraszám**
1989

óra **Fotografikus óraszám**
1989

óra **Rádiós óraszám**
1989

alakítását tette lehetővé. Kérdés, kellően ki tudjuk-e majd használni? Akadályozó tényező például a megfelelő szintű nyelvismeret hiánya. Lehetőség nyílt ugyan arra, hogy megfigyelőink tagjai lehessenek a Nemzetközi Meteoros Szervezetnek (IMO), a tagsági díjat a Macsit közreműködésével rendezve. A legjobb megoldás azonban a személyes nemzetközi kapcsolatok kialakítása ill. intenzívebb ápolása lenne.

Adatbázisainkat részben már megosztottuk az IMO szakcsoportjaival (fotografikus és rádiós), ill. folyik az adatok formátumának átalakítása. (Vizuális megfigyelések terén az MMTÉH sokkal több információt tárol számítógépen, mint a nemzetközileg kialakított rendszer.) Tűzgömbészleléseink továbbítása is napirenden van. Eredményeinkről a Meteor Channel angol nyelvű időszakos kiadvány tájékoztatja külföldi barátainkat — belőle mindössze egy jelent meg '89-ben.

Mit hoz a jövő meteoros téren? Az utóbbi időben kissé kiszorultak a szakmai információk a meteorrovatból, elsősorban terjedelmi okokból. Ezen szeretnénk segíteni az MMTÉH körlevelek újraindításával. Tartalmuk: észlelési programajánlat, az IMO hírei. Szeretnénk biztatni megfigyelőinket a csoportos munkára — hatékonyabb! Kezdő amatőrök is hasznosan tevékenykedhetnek egy csoportban, s a meteorozás egyben jó alkalom az égbolttal való mélyebb megismerkedésre. Ugyanakkor sokan a meteor megfigyelést egyfajta "ugródeszkának" tekintik, s ezért folyamatos a cserélődés a társaságban, legalábbis a vizuális megfigyelők körében.

Ami a fotózást illeti, korábbi táborigi munkamódszereinket kissé át kell értékelnünk. Talán több meteor azonosítását teszi lehetővé, ha a központi fényképezés helyett egyéni, de szervezett munkastílust folytatunk (egy észlelő — egy gépkezelő + egy-két vizuális kontrollészlelő). Másrészt forradalmi áttörést jelenthet a rögzített meteorok határfényességének tekintetében a Csiszár Tiborék által kidolgozott filmérzékenyítési technika. Ezzel remélhetőleg +1, +2^m-s meteorok is rögzíthetők lesznek "hétköznapni" eszközökkel — s ennek jelentőségét talán nem kell kommentálnunk! A "rádiószózás" legalább annyira szerteágazó terület, mint a többi. Használt módszerünk elméleti alapjainak pontos tisztázása mostanában folyik. A teljes automatizálás terén lassú az előrelépés, így még jóideig szükség lesz fülünkre...

A Meteor '89-es évfolyamában 98 oldal meteorokkal kapcsolatos anyag jelent meg, az összterjedelem 17%-a. A feldolgozásokkal kapcsolatos munkákban és a cikkek írásában a következők vettek részt: i. Bartha Lajos, Munka Előd, Csiszár Tibor és Tiborné, Deli Judit, Farkas Ferenc, Fodor Ferenc, Hadobás Sándor, Hegedűs Tibor, Hevesi Zoltán, Holl András, Horváth György, Horváth Tibor, Kondorosi Gábor, Mizser Attila, Nagy Zoltán, Posztobányi Kálmán, Spányi Péter, Süle Gábor, Tepliczky István, Vámosi László, Wieszt Krisztián és Zalezsák Tamás.

TEPLICZKY ISTVÁN